

بررسی اثرات کمیته امداد حضرت امام (ره) بر اشتغالزایی و رفع محرومیت در روستاها

محمد رضا نیکبخت^۱

^۱ معاون حمایتی کمیته امداد حضرت امام (ره) شهرستان رشتخوار

چکیده

امروزه فقر از مهمترین مسائل و دردهای جوامع بشری است و قسمت بزرگی از تلاشهای انسان و جوامع در مبارزه با این مشکل خلاصه می شود. تمامی حکومتها دنبال راهکارهای مختلفی برای زدودن فقر و کاهش جمعیت فقیر در کشور خود هستند ولی علیرغم پیشرفت هایی که نصیب انسان گشته هنوز آمار افراد فقیر و تنگدست که در تامین معاش خود در مانده اند بالاست و سیستم های حاکم بر کشورها در حل این مشکل سخت در مانده اند در کشور ما نیز مشکل بیکاری و مهاجرت بی رویه، فقر و تنگدستی محرومان از جمله مسائلی است که همواره مورد توجه مسئولان نظام بوده است یکی از متولیان کاهش فقر در کشور ما کمیته امداد امام می باشد. در این پژوهش برآنیم تا به بررسی اثرات کمیته امداد حضرت امام (ره) بر اشتغالزایی و رفع محرومیت در روستاهای منطقه رشتخوار بپردازیم مطالعات انجام گرفته در محدوده مورد مطالعه حاکی از آن است که اقدامات کمیته امداد در بحث اشتغال زایی و خودکفا کردن مددجویان نواحی روستایی مثبت بوده است. در این پژوهش جامعه آماری مورد مطالعه مددجویان روستایی تحت پوشش در روستاهای شهرستان رشتخوار می باشند که با تنظیم پرسش نامه و نمونه گیری به سنجش اثرات و اقدامات کمیته امداد در محدوده مورد مطالعه پرداخته شده است. همچنین با استفاده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی به بررسی دامنه و ماهیت متغیرهای مختلف پرداخته شده است.

واژه های کلیدی: خودکفایی، روستا، رشتخوار، کمیته امداد، فقر زدایی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

فقر مسئله ای است که در حال حاضر گریبان گیر قشر وسیعی از جمعیت دنیا می باشد و تنها مختص کشورهای عقب مانده دنیا نیست حتی بسیاری از کشورهای پیشرفته ی دنیا در حل مشکل فقر و بیکاری سخت در مانده اند تا آنجاکه بسیاری از اقتصادهای پیشرفته و مطرح دنیا رو به رکود و سرنگونی می روند و آمار جمعیت فقیر و بی خانمان این کشورها روز به روز در حال افزایش است و در حال حاضر بخش قابل توجهی از جمعیت این کشورها را افراد فقیر تشکیل می دهند بر اساس یافته های تحقیق ۵۱ نفر در سطح جهان در فقر مطلق به سر می برند و کشور ما نیز با این مسئله درگیر است و با تمامی تلاشها و اقداماتی که تاکنون و بخصوص بعد از پیروزی انقلاب اسلامی صورت گرفته است نتوانسته مشکل فقر و بیکاری را در کشور حل کند و هنوز قشر زیادی از جمعیت کشورمان با این مشکل دست و پنجه نرم می کنند این فقر و محرومیت در نواحی روستایی بیش از نواحی شهری است در حال حاضر چندین نهاد و سازمان در کشور مشغول خدمت رسانی به قشر آسیب پذیر جامعه می باشند و کمیته امداد امام خمینی(ره) به عنوان بزرگترین نهاد حمایتی کشور بعد از پیروزی انقلاب اسلامی وظیفه خدمت رسانی به محرومان و مستضعفان را بر عهده گرفته است در حال حاضر بیش از ۶۱ میلیون خانوار با جمعیتی بیش از ۱۰۴ میلیون نفر از اقشار شهری و روستایی کشور تحت پوشش خدمات مختلف این نهاد حمایتی می باشند کمیته امداد امام با خدمات متنوع و گوناگون خود در بخشهای مختلف سعی در کاهش فقر و خودکفا کردن خانوارهای تحت پوشش خود دارد بر این اساس در این پژوهش سعی داریم اثرات اقدامات کمیته امداد امام خمینی شهرستان رشتخوار را در پارمترهای مختلف همچون کاهش فقر، ایجاد اشتغال و کاهش مهاجرت را در نواحی روستایی بررسی نماییم تا ببینیم کمیته امداد تا چه حد توانسته در انجام رسالت خود که همانا کاهش فقر روستایی و حمایت از اقشار محروم روستایی هاست تا چه حد موفق عمل کرده است.

بیان مساله :

فقر از مهم ترین مسائل و دردهای جوامع بشری است و قسمت بزرگی از تلاش های انسان و جوامع و مکتبها در مبارزه با این مشکل خلاصه می شود. فقر بی گمان به وجود آورنده سختی ها و ناملایمات است که اگر نتوان با آن مبارزه کرد خواه ناخواه انسان را به زانو در می آورد. بیشتر محرومیت ها و بر آورده نشدن تمایلات که موجب عدم اطمینان اجتماعی می شود، ناشی از فقر است، نمی توان نادیده گرفت که انواع بیماری های روحی و جسمی، جهل و خرافات، ریشه در نیازهای مادی و ترس از فقر دارد، فقر و بیکاری دو پدیده شومی هستند که حضورشان در هر جامعه ده ها مشکل و معطل اجتماعی دیگر را به همراه خواهد داشت. کارشناسان مسائل اجتماعی، گسترش ناهنجاری ها، تشویش خاطر، انحرافات اخلاقی، ناامیدی و از دست رفتن نیروهای پرتوان و خلاق یا به عبارت دیگر فقر مضاعف را از مهم ترین آثار فقر می دانند.

در کشورهای در حال توسعه، یک سوم مردم از درآمد روزانه ای کمتر از یک دلار برخوردارند و بیش از هشتصد میلیون نفر در دنیا برای سیر کردن خود غذای کافی ندارند و در میان کشورهای پیشرفته بیش از ده ها میلیون نفر وجود دارند. در حال حاضر بسیاری از مردم جهان در فقر مطلق به سر می برند در سطح جهانی منظور از فقر مطلق داشتن درآمد سرانه ای کمتر از یک دلار در روز می باشد. بر طبق معیار فوق در کشورهای در حال توسعه حدود ۵۱ میلیارد نفر در سطح جهان در فقر مطلق زندگی می کنند و هر ساله بیست و پنج میلیون نفر به اینان افزوده می شود.

کمیته امداد امام خمینی بزرگترین نهاد حمایتی کشور ما از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون می باشد. در حال حاضر تقریباً ۶۱ میلیون خانوار با جمعیتی بیش از ۱۰۴ میلیون نفر از اقشار شهری و نیازمندان ۸۰۵۲ هزار روستای کشور را تحت پوشش حمایت های فرهنگی اجتماعی و اقتصادی قرار داده که بسیاری از این مدد جویان با استعداد بوده و از خلاقیت های بالقوه بر خوردارند و آمادگی این را دارند که با اندک سرمایه ای در فعالیتهای اقتصادی شرکت نمایند و لذا با توجه به اینکه کمیته امداد مسئولیت رسیدگی به امور محرومان و نیازمندان تحت پوشش را بر عهده دارد اشتغال و خود کفایی این خانوارها را سر لوحه کلیه کارهای خود قرار داده است.

اکثر خانواده‌های تحت پوشش این نهاد به جهت نیاز مالی، نداشتن سرمایه کار، عدم آشنایی با حرفه‌ای مناسب نمی‌توانند از توان خود در جهت کسب درآمد و تامین مخارج به طور صحیح استفاده نمایند لذا به منظور حفظ کرامت انسانی منزلت افراد و خانوارهای تحت پوشش و رهایی آن‌ها از فقر و در ماندگی و ارتقاء توان مادی و معنوی این افراد برای ادامه زندگی عادی و آبرومند اجرای طرح‌های خود اشتغالی و خود کفایی باید در راس برنامه‌های حمایتی کمیته امداد امام خمینی قرار بگیرد.

در این پژوهش در نظر داریم تا اثرات کمیته امداد حضرت امام (ره) بر اشتغالزایی و رفع محرومیت در روستاها را مورد بررسی قرار دهیم تا در یابیم تا چه حد کمیته امداد در این شهرستان توانسته است در اهداف خود که همانا فقر زدایی و کاهش بیکاری روستایی می‌باشد موفق باشد.

سوالات تحقیق :

بر اساس موارد بیان شده در بالا این تحقیق تلاش خواهد کرد به سوالات ذیل پاسخ دهد:

- ۱- آیا اقدامات حمایتی کمیته امداد امام خمینی شهرستان رشتخوار در امر اشتغال زایی و افزایش درآمد و در نتیجه کاهش فقر روستایی موثر بوده است؟
- ۲- اقدامات حمایتی کمیته امداد امام خمینی شهرستان رشتخوار چه اثراتی را بر مهاجرت‌های روستایی شهری داشته است؟
- ۳- نگرش کلی روستاییان شهرستان رشتخوار در رابطه با اقدامات حمایتی کمیته امداد چگونه است؟

فرضیات تحقیق:

- ۱- به نظر می‌رسد بین فعالیت‌های کمیته امداد با اشتغال زایی، افزایش درآمد و کاهش فقر روستایی در شهرستان رشتخوار رابطه وجود دارد.
- ۲- بین فعالیت کمیته امداد با کاهش مهاجرت‌های روستایی - شهری شهرستان رشتخوار رابطه مثبت وجود دارد.
- ۳- به نظر می‌رسد افراد تحت پوشش کمیته امداد شهرستان رشتخوار نگرش مثبتی به عملکرد این نهاد داشته باشند.

پیشینه تحقیق :

در ایران پس از تجربه جهانی و شکل گیری نظام دانشگاهی در کشور (دهه ۱۳۳۰) و طی تاسیس وزارت کار، مطالعاتی در زمینه فقر صورت گرفت و طی سالهای بعد در حوزه ی دانشگاه ها و در دستگاههای مربوط گسترش یافت در ایران برای نخستین بار، در اواسط دهه ۱۳۳۰ طی تاسیس وزارت کار مطالعاتی در زمینه فقر صورت گرفت و در سالهای بعد تدام یافت. این مطالعات غالبا درباره تعیین سطح دستمزد با روش «سبکت» محاسبه و در فواصل زمانی معین تکرار می شد، تا تاثیر تورم و تغییر در سطح قیمتهای کالاها و خدمات یاد شده بر نیازهای بنیادی در آن اعمال می شود.

در سال ۱۳۵۴ خانم سودابه افخم حکیمی پایان نامه کارشناسی ارشد خود را در دانشکده علوم اجتماعی و تعاون دانشگاه تهران در رشته جامعه شناسی تحت عنوان «فرهنگ فقر» با راهنمایی دکتر باقر ساروخانی به رشته تحریر در آورده است. در این پایان نامه که می توان گفت ترجمه مقالات خارجی است پدیده فقر به شکل میدانی و عملیاتی مورد مبارزه با فقر و نابرابری از مطالب تنظیم شده در این اثر می باشد.

پژوهشهای فقر بعد از انقلاب: در اواسط دهه ۱۳۶۰ چند تن از کارشناسان اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی ایران، پژوهش هایی را در مورد حداقل معیشت در میان جامعه شهری و تنها در شهرهایی که بان مرکزی دفتر دفت نمایندگی داشته، یعنی جمعا ۷۱ شهر انجام داده اند. در این پژوهش به دلیل نبودن آمار و ارقام کافی درباره درآمدها و نحوه توزیعشان در جامعه تنها

هزینه ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت در واقع می توان گفت این پژوهش صرفا از دیدگاه اقتصادی به مقوله فقر پرداخته است (حافظ نیا، ۱۳۷۳، ص ۷۴).

اولین سمینار فقر و فقر زدایی توسط سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۶۸ برگزار شد که نتایج آن تحت عنوان چکیده مقالات گردهمایی بررسی مساله فقر زدایی انتشار یافت.

در سال ۱۳۶۹ پایان نامه ای تحت عنوان «بررسی ریشه های فقر و آثار آن در ایران» توسط نوروز دانش زاده در دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران، جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد به رشته تحریر در آمد. وی در این پایان نامه بدون انجام کار میدانی با استفاده از آمار و ارقام سری زمانی، ریشه های اقتصادی فقر را در کشور به ترتیب زیر عنوان می نماید (داداش زاده، ۱۳۶۹، ص ۵۴):

الف) رکود شدید درآمد ملی و کاهش درآمد سرانه   ب) توزیع غیر عادلانه درآمد   ج) بیکاری

ضرورت انجام تحقیق:

از آنجا که این تحقیق به بررسی فعالیت های کمیته امداد بر روی فقیرترین اقشار روستایی می پردازد و از آنجا که کمیته امداد به عنوان نهادی که بعد از انقلاب در کشور ما به منظور تحت حمایت قرار دادن این اقشار شکل گرفته و رسالت خود را به خود کفا کردن این افراد با حفظ کرامت انسانی و شخصیت آن ها قرار داده است، می تواند با ایجاد اشتغال مولد و پایدار در مناطق روستایی بسیاری از مشکلات این قشر ضعیف را بر طرف نماید. طرح های خود کفایی امداد از ویژگی های منحصر به فردی همچون تکیه بر نیروی انسانی به جای سرمایه، یعنی با اندک سرمایه ای یک شغل توسط کمیته امداد برای مددجوی تحت پوشش ایجاد می شود و در نهایت این ایجاد اشتغال به بسیاری از مشکلات دیگر از جمله مهاجرت روستاییان به مناطق شهری و افزایش مشکلات شهرها از جمله ترافیک، کمبود مسکن، ناهنجاری های اجتماعی و... پایان می دهد.

۱-۸- اهداف تحقیق :

- ۱- آشنایی با طرح های خود کفایی کمیته امداد شهرستان رشتخوار برای مددجویان روستایی این نهاد.
- ۲- شناسایی مشکلاتی که در طرح های خود کفایی مددجویان وجود دارد.
- ۳- بهره گیری از نظریات روستاییان تحت پوشش که طرح های خود کفایی امداد برای آن ها انجام گرفته است برای برطرف کردن نقایص این طرح ها.
- ۴- بهره گیری از نظرات کارشناسان و صاحب نظران و استفاده از راه کارهای آنان برای نتیجه بخش بودن بیشتر این طرح ها.

روش انجام تحقیق:

در این تحقیق برای شناخت نقاط ضعف و قوت طرح های خود کفایی کمیته امداد و همچنین اثرات مثبت و منفی دیگر امداد برای توسعه نواحی روستایی از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و همچنین اکتشافی استفاده خواهد شد. بر این اساس از اسناد و مدارک مختلف آماری و غیر آماری استفاده خواهیم کرد تا پتانسیل های این نهاد را شناسایی کنیم. بدین منظور از نرم افزار SPSS استفاده خواهد شد.

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی روستاهای شهرستان رشتخوار که برابر با ۷۳ روستا می باشد.

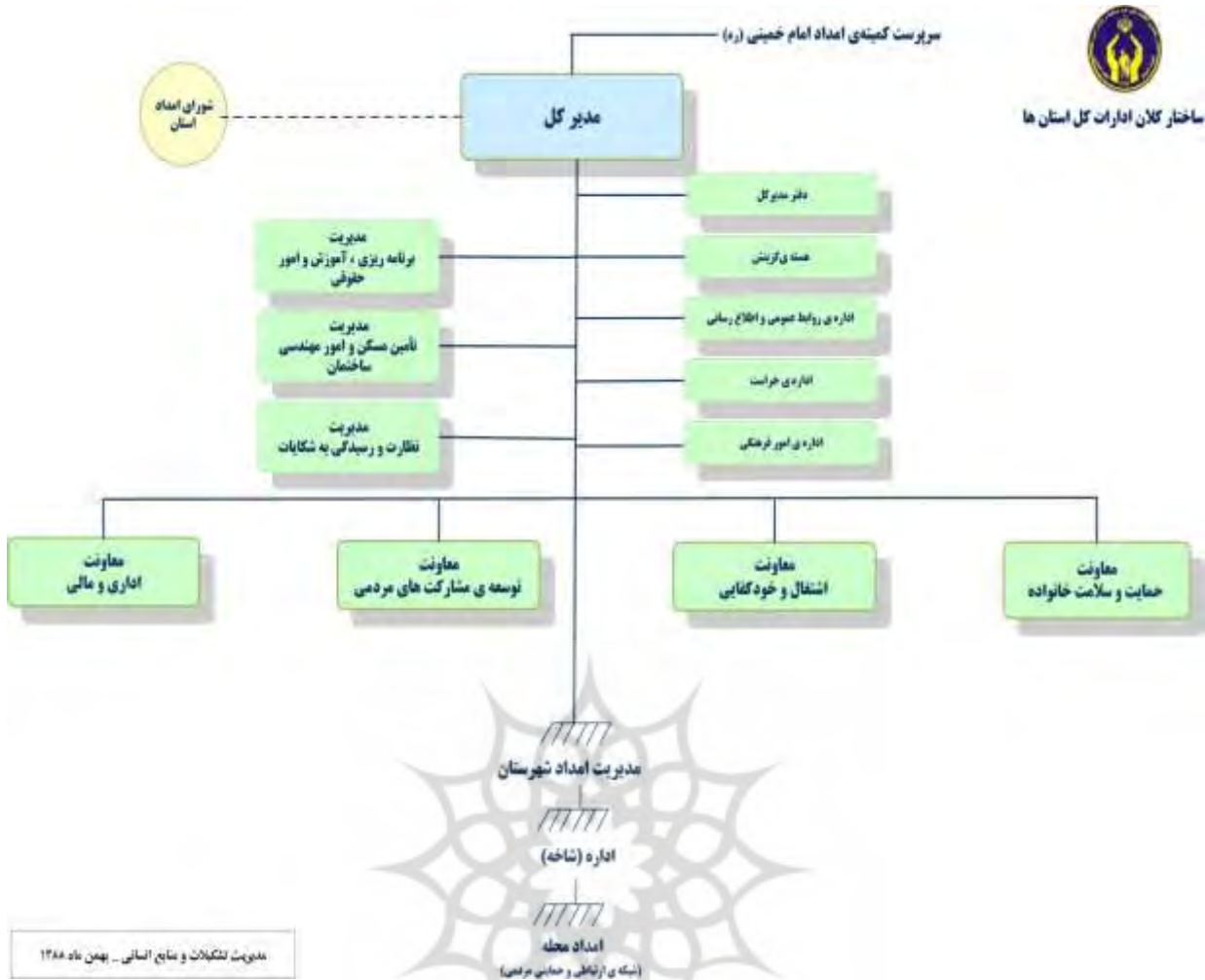
جمعیت این روستاها برابر با هفتاد و سه هزار نفر می‌باشد که حدود ۱۰ هزار نفر از آنان تحت پوشش خدمات حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) می‌باشند که جامعه نمونه این پژوهش را تشکیل می‌دهند. جامعه نمونه در سطح شهرستان با استفاده از فرمول کوکران و با سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۱۰۴ نمونه آماری انتخاب شده است همچنین جهت تکمیل پرسشنامه خانوار در روستاهای نمونه مورد مطالعه، در مجموع ۱۰۴ پرسشنامه مددجویی که از طریق نمونه گیری تصادفی انتخاب شده اند اقدام به جمع آوری اطلاعات شده است. در این پژوهش حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران به شرح زیر به دست آمده است:

$$n = \frac{\frac{d^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

ساختار کمیته امداد حضرت امام (ره)

شکل ۱-۲- ساختار کلان تشکیلاتی کمیته امداد

شکل ۲-۲- ساختار کلان ادارات کل استانها

سند چشم انداز ۲۰ ساله کمیته امداد امام خمینی (ره) (در افق ۱۴۰۴ ه ش)

• سند چشم انداز ۲۰ ساله‌ی امداد مبتنی بر اصول قانون اساسی و رهنمودهای حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری، اساسنامه و تجارب مفید امداد، هماهنگ و در راستای تحقق چشم انداز ۲۰ ساله‌ی جمهوری اسلامی ایران است که قابلیت عملیاتی شدن در ۴ برنامه‌ی ۵ ساله را دارا می‌باشد.

و سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) کمیته امداد امام خمینی (ره) با الهام از تعالیم و احکام نورانی اسلام و زنده و نمایان نگاه داشتن اندیشه دینی و فرهنگی و حمایتی بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری و تحقیقات و تجربیات نزدیک به سه دهه فعالیت امداد و تبلور آن در تمام سیاستگذاری‌ها و برنامه ریزی‌ها با توجه به اهداف چشم انداز ۲۰ ساله امداد (ره) و قانون پنج ساله چهارم کشور به شرح زیر است :

امور حمایتی محرومین و زدودن فقر :

- تلاش در تامین نیازهای اساسی و بهبود شاخص‌های زندگی خانواده‌های فاقد در آمد یا درآمد ناکافی، برای زندگی سالم و توسعه پوشش حمایتی به نیازمندان جامعه، هماهنگ با سیاست‌های کلی جمهوری اسلامی ایران.
- حمایت ممکن نیازمندان مورد حمایت در برابر مشکلات ناشی از بروز حوادث و بلایای طبیعی و غیر طبیعی.
- بسیج امکانات و توانائی‌های بالقوه بالفعل در راستای تحقق عدالت اجتماعی و حمایت از حقوق محرومان و رفع محرومیت خانواده‌های لازم الحمايه به ویژه در مناطق روستایی و عشایری.

- رسیدگی به نیازهای فوری و ضروری نیازمندان مورد حمایت در جهت کاهش شکاف طبقاتی و تامین رفاه عمومی در حد امکانات (تغذیه، پوشاک، بهداشت، درمان و مسکن).

امور توانمندسازی محرومین:

- سالم سازی فضای فرهنگی و اعتقادی خانواده‌های مورد حمایت و رفع آسیب‌های آن‌ها.
- تقویت و هدایت استعدادهاى برجسته و بالقوه دانش آموزان و دانشجویان مورد حمایت.
- ترویج روحیه و فرهنگ کار و وجدان کاری بین خانواده‌های محرومین.
- فراهم آوردن امکانات لازم جهت خود اتکاء نمودن افراد و خانواده‌های مورد حمایت و نیازمندان موردی.
- تلاش در تامین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ایجاد فرصت‌های اشتغال مولد و مفید محرومین مورد حمایت.

کمیته امداد و فقر زدایی:

فقر از مهم‌ترین مسائل جوامع بشری است و بخش عظیمی از تلاش‌های انسان و نظام سیاسی برای مبارزه با مشکل صرف می‌شود، علی‌رغم پیشرفت‌هایی که در بیشتر شئون نصیب انسان گشته، هنوز آمار افراد فقیر و تنگدست که در تامین معاش خود با مشکل مواجه‌اند بالاست و سیستم‌های اقتصادی حاکم بر کشورها در حل این مشکل سخت در مانده‌اند. اسلام که دینی مبتنی بر ایدئولوژی الهی و بینش توحیدی است و به این مسئله اندیشیده و راه حل‌هایی ارائه داده است. (سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۴)

در این ارتباط رسیدگی و مراقبت از بیماران، سالمندان، مصیبت زدگان، آسیب دیدگان، مستمندان و محرومان، اسیران، ایتام، معلولان، از کار افتادگان، زنان بی سر پرست را مطرح و از جمله وظایف حکومت اسلامی و امت اسلامی قلمداد نموده است. کمیته امداد امام (ره) به عنوان نهادی جوشیده از بطن انقلاب اسلامی و با الهام از تعالیم تعالی بخش شرع مقدس، تولید و رسیدگی به مشکلات و مسائل مددجویان و محرومان در تمامی زمینه‌های ممکن را در راس برنامه‌ها و اقدامات خود قرار داده است. از جمله فعالیت‌های این نهاد به تامین هزینه‌های خوراک، پوشاک، مسکن، درمان، تحصیل و آموزش، اشتغال، ازدواج و... می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

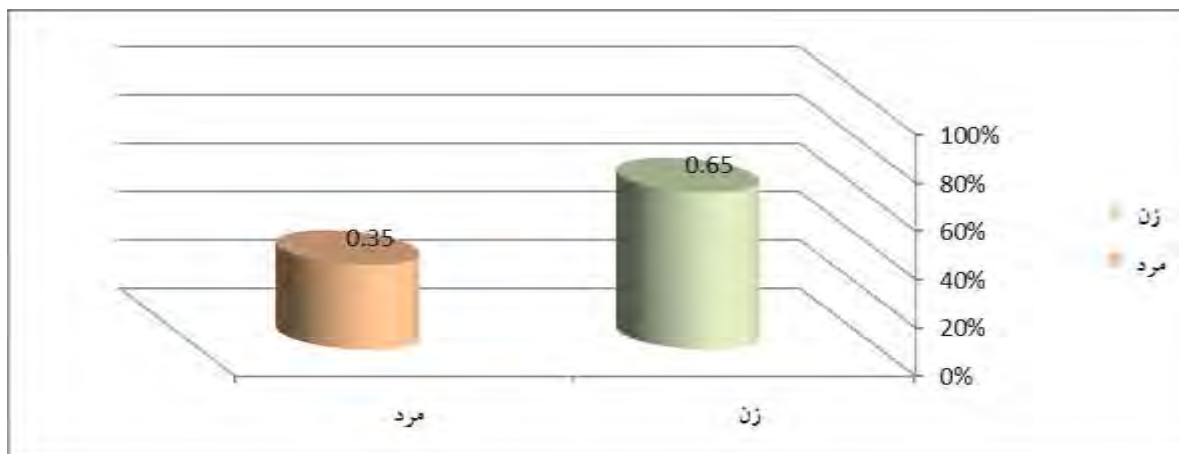
در این بخش نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش ارایه می‌گردد. این تجزیه و تحلیل برای توصیف ویژگی‌های افراد مورد بررسی با استفاده از آماره‌های مختلف در نرم افزار SPSS انجام گرفته است. بررسی جمعیت شناختی آزمودنی‌ها.

توزیع پاسخگویان به بر حسب جنس:

همچنانکه در جدول مشاهده می‌کنید نتایج جدول زیر پاسخگویان را بر حسب جنسیت نشان می‌دهد. ۶۵ درصد پاسخگویان زن و ۳۵ درصد مرد می‌باشند.

فرآوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
زن	۶۵	۶۵٫۰	۶۵٫۰
مرد	۳۵	۳۵٫۰	۱۰۰٫۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰٫۰	

جدول ۴ - ۱ توزیع پاسخگویان بر حسب جنس.

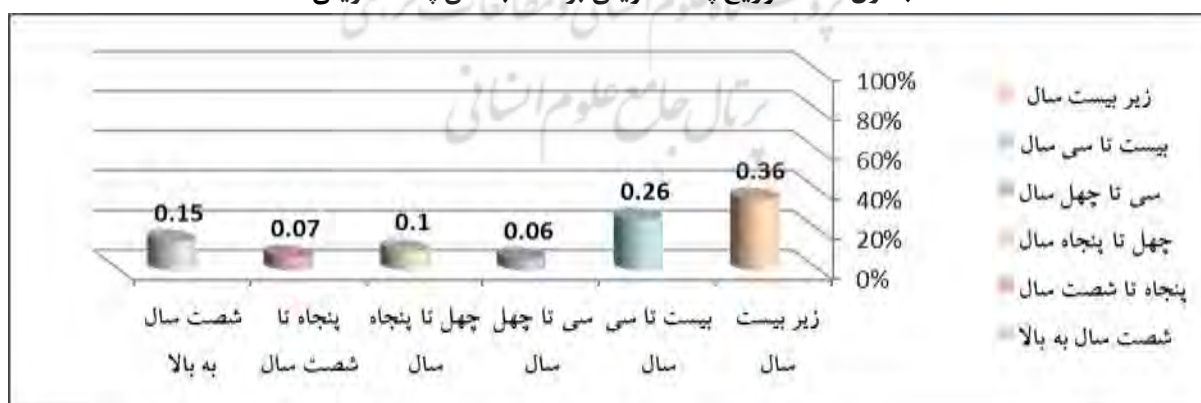
شکل ۴- ۱- توزیع پاسخگویان بر حسب جنس.

توزیع پاسخگویان به بر حسب سن پاسخگویان:

همچنانکه در جدول مشاهده می‌کنید نتایج جدول زیر سن پاسخگویان را نشان می‌دهد. ۳۶ درصد پاسخگویان زیر ۲۰ سال سن دارند، ۲۶ درصد بیست تا سی سال، ۶ درصد سی تا چهل سال، ۱۰ درصد چهل تا پنجاه سال، ۷ درصد پنجاه تا شصت سال و ۱۵ درصد شصت سال به بالا سن دارند.

فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.	
۳۶	۳۶٫۰	۳۶٫۰	۳۶٫۰	زیر بیست سال.
۲۶	۲۶٫۰	۲۶٫۰	۶۲٫۰	بیست تا سی سال.
۶	۶٫۰	۶٫۰	۶۸٫۰	سی تا چهل سال.
۱۰	۱۰٫۰	۱۰٫۰	۷۸٫۰	چهل تا پنجاه سال.
۷	۷٫۰	۷٫۰	۸۵٫۰	پنجاه تا شصت سال.
۱۵	۱۵٫۰	۱۵٫۰	۱۰۰٫۰	شصت سال به بالا.
۱۰۰	۱۰۰٫۰	۱۰۰٫۰		جمع.

جدول ۴- ۲- توزیع پاسخگویان بر حسب سن پاسخگویان

شکل ۴- ۲- توزیع پاسخگویان بر حسب سن پاسخگویان.

توزیع پاسخگویان به بر حسب مدرک تحصیلی:

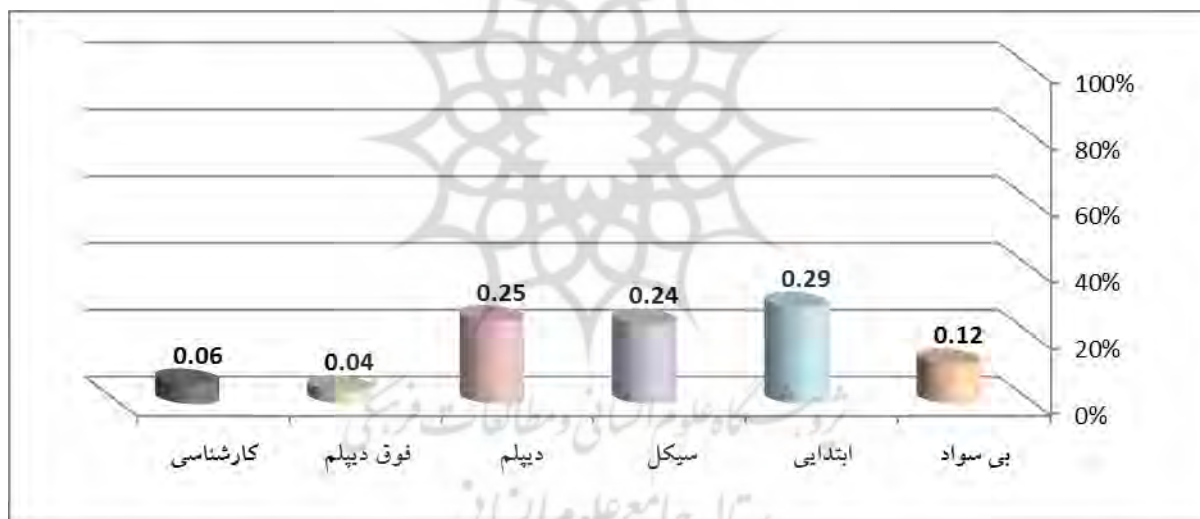
همچنانکه در جدول مشاهده می‌کنید نتایج جدول زیر پاسخگویان را بر حسب مدرک تحصیلی نشان می‌دهد. ۱۲ درصد از پاسخگویان بی سواد هستند، ۲۹ درصد ابتدایی، ۲۴ درصد سیکل، ۲۵ درصد دیپلم، ۴ درصد فوق دیپلم

و ۶ درصد کارشناسی می‌باشند. با توجه به جدول زیر مشاهده می‌گردد که ۶۵ درصد از مددجویان مورد پرسش سطح سوادشان زیر دیپلم است و تنها ۱۰ درصد از این مددجویان دارای مدرک تحصیلی بالاتر از دیپلم هستند همچنان که مشاهده می‌گردد سطح سواد مددجویان تحت پوشش پایین می‌باشد و این مسئله می‌تواند علتهای مختلفی داشته باشد که می‌توان به عدم امکان ادامه تحصیل به علت فقر مالی و فقر فرهنگ اشاره کرد،

فرآوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی	
بی سواد	۱۲	۱۲,۰	۱۲,۰	
ابتدایی	۲۹	۲۹,۰	۴۱,۰	
سیکل	۲۴	۲۴,۰	۶۵,۰	
دیپلم	۲۵	۲۵,۰	۹۰,۰	
فوق دیپلم	۴	۴,۰	۹۴,۰	
کارشناسی	۶	۶,۰	۱۰۰,۰	
جمع	۱۰۰	۱۰۰,۰		

جدول ۴ - ۳ توزیع پاسخگویان بر حسب مدرک تحصیلی.

شکل ۴-۳ توزیع پاسخگویان بر حسب مدرک تحصیلی.

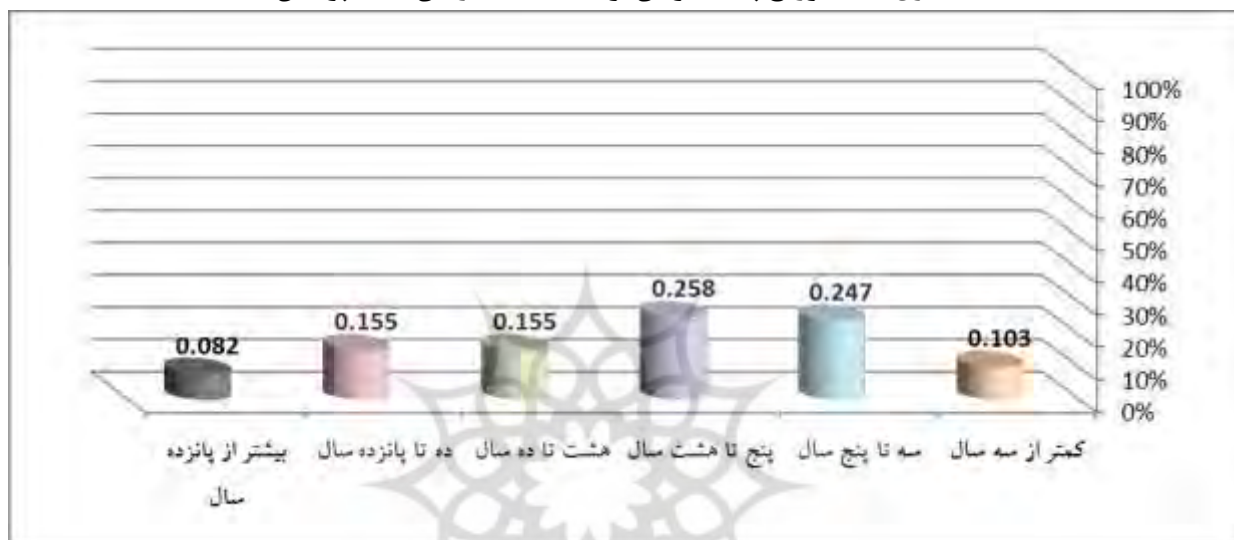
توزیع پاسخگویان به بر حسب مدت زمان تحت پوشش:

همچنانکه در جدول مشاهده می‌کنید نتایج جدول زیر پاسخگویان را بر حسب مدت زمان تحت پوشش نشان می‌دهد. بر همین اساس ۱۰,۳ درصد کمتر از سه سال، ۲۴,۷ درصد سه تا پنج سال، ۲۵,۸ درصد پنج تا هشت سال، ۱۵,۵ درصد هشت تا ده درصد، ۱۵,۵ درصد ده تا پانزده سال و ۸,۲ درصد بیشتر از پانزده سال تحت پوشش بوده‌اند.

فرآوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی	
کمتر از سه سال	۱۰	۱۰,۳	۱۰,۳	
سه تا پنج سال	۲۴	۲۴,۷	۳۵,۱	
پنج تا هشت سال	۲۵	۲۵,۸	۶۰,۸	

هشت تا ده سال.	۱۵	۱۵,۰	۱۵,۵	۷۶,۳
ده تا پانزده سال.	۱۵	۱۵,۰	۱۵,۵	۹۱,۸
بیشتر از پانزده سال.	۸	۸,۰	۸,۲	۱۰۰,۰
جمع.	۹۷	۹۷,۰	۱۰۰,۰	
بی جواب.	۳	۳,۰		
جمع.	۱۰۰	۱۰۰,۰		

جدول ۴ - توزیع پاسخگویان بر حسب مدت زمان تحت پوشش.

شکل ۴ - توزیع پاسخگویان بر حسب مدت زمان تحت پوشش

توزیع پاسخگویان به بر حسب تعداد اعضای خانوار:

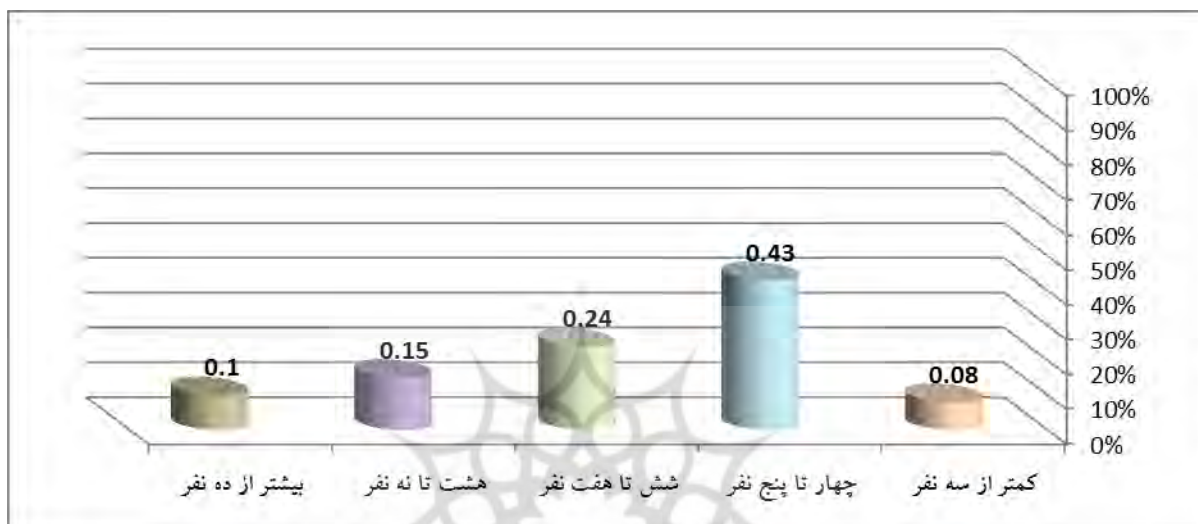
همچنانکه در جدول مشاهده می‌کنید نتایج جدول زیر پاسخگویان را بر حسب تعداد اعضای خانوار نشان می‌دهد. ۸ درصد کمتر از سه نفر بودند، ۴۳ درصد چهار تا پنج نفر، ۲۴ درصد شش تا هفت نفر، ۱۵ درصد هشت تا نه نفر و ۱۰ درصد بیشتر از ده نفر را شامل می‌شدند.

با توجه به پرسشنامه‌هایی پاسخ داده شده توسط مددجویان تحت پوشش کمیته امداد تعداد اعضای خانوار اکثر مددجویان تحت پوشش این نهاد چهار تا پنج نفر می‌باشد و ۴۹ درصد از خانوارهای تحت پوشش دارای جمعیت بیش از ۶ نفر می‌باشند که این بعد خانوار نشانگر این است که سیاستهای کاهش جمعیت در نواحی روستایی و بخصوص خانوارهای تحت پوشش آنچنان که باید و شاید به درستی انجام نگرفته است و این جمعیت زیاد نیازمند سرمایه گذاری های فراوان و صرف بودجه زیاد برای ایجاد اشتغال و فراهم کردن یک زندگی متوسط برای خانوارهای تحت پوشش می‌باشد پس کمیته امداد امام باید در زمینه فرهنگی بهداشتی نقش فعالتری ایفا کند تا ضمن کاهش بعد خانوار بتواند بهتر به وضعیت خانوارهای تحت پوشش خود رسیدگی نماید.

فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
۸	۸,۰	۸,۰	۸,۰
۴۳	۴۳,۰	۴۳,۰	۵۱,۰
۲۴	۲۴,۰	۲۴,۰	۷۵,۰

هشت تا نه نفر.	۱۵	۱۵,۰	۱۵,۰	۹۰,۰
بیشتر از ده نفر.	۱۰	۱۰,۰	۱۰,۰	۱۰۰,۰
جمع.	۱۰۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	

جدول ۴ - ۵ توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد اعضای خانوار.

شکل ۴-۵ توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد اعضای خانوار

تحلیل نتایج:

در اینجا به توصیف هر یک از متغیرهای تحقیق از نگاه مددجویان پرداخته می‌شود و در ادامه آزمون متغیر توسعه روستایی با متغیرهای زمینه‌ای آمده است.

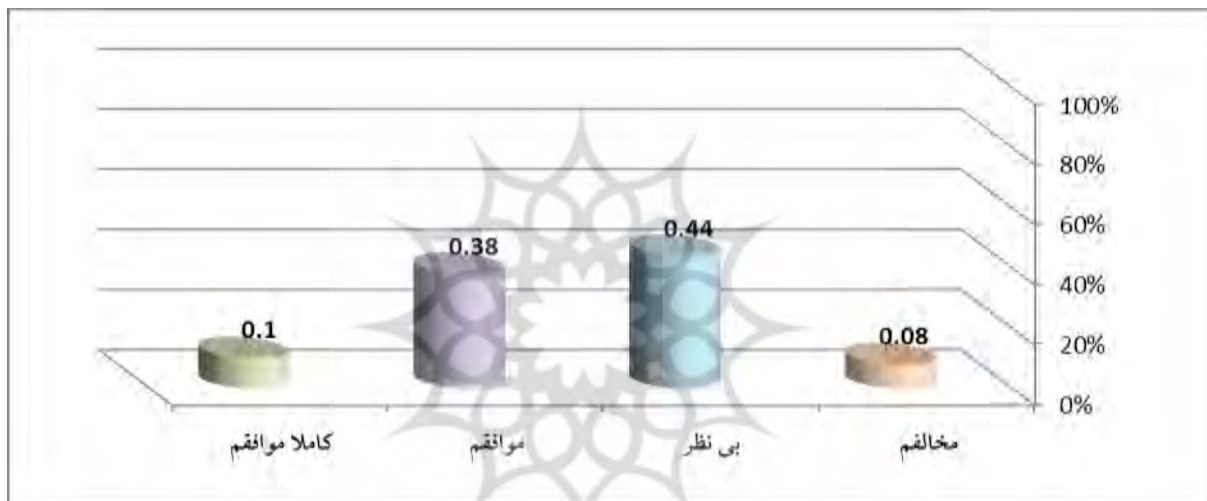
بررسی نظرات مددجویان بر حسب شاخص ایجاد اشتغال:

نتایج شاخص ایجاد اشتغال از نگاه مددجویان نشان می‌دهد که ۴۸ درصد پاسخگویان معتقدند که فعالیت‌های کمیته امداد باعث ایجاد اشتغال شده است، ۴۴ درصد نظر بینابین داشته و ۸ درصد اظهار داشته‌اند که فعالیت‌های کمیته امداد باعث ایجاد اشتغال نشده است. اشتغال از مهمترین عوامل دست یابی به توسعه می باشد و هر کشوری که توانایی این را داشته باشد که برای اکثر افراد در سن کار خود کار تهیه کند اشتغال مهم‌ترین معضلی است که در حال حاضر نه تنها کشور ما بلکه اکثر کشورهای دنیا و حتی کشورهای به اصطلاح توسعه یافته دنیا نیز با آن دست و پنجه نرم می کنند و در حل آن سخت در مانده اند و حتی مشاهده می گردد که بیکاری و فقر در کشورهای پیشرفته ی دنیا باعث انحلال و استعفای دولتها همچون یونان و ایتالیا گردیده است هنگامی که افراد در سن کار کشور شاغل باشند و دارای درآمد باشند کشور به توسعه اقتصادی و اجتماعی دست پیدا خواهد کرد و از مهمترین عوامل ایجاد کننده فقر و محرومیت بیکاری است و بسیاری از افراد کشور که جویای کار هستند به دلیل نداشتن سرمایه کار و عدم مهارت کافی، فقر فرهنگی و آموزش، تالما ت روحی و روانی، ضعف انگیزه، ناتوانی های فردی و جسمی، توانایی ایجاد شغل را ندارد و باید نهاد یا موسسه ای باشد که بتواند با در اختیار گذاشتن امکانات و خدمات برای افراد بیکار جویای کار ایجاد اشتغال کند و کمیته امداد یکی از مهمترین و ظایف خود را ایجاد اشتغال و خودکفایی برای مددجویان تحت پوشش قرار داده است و می کوشد که با ایجاد اشتغال خانوارهای تحت پوشش خود را به سر حد خودکفایی

برسانند و این امر مستلزم آموزشهای فنی و حرفه ای و ایجاد کارگاههای آموزشی برای آموزش مشاغل زود بازده و کم هزینه به مددجویان تحت پوشش می باشد.

فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
۸	۸،۰	۸،۰	۸،۰
۴۴	۴۴،۰	۴۴،۰	۵۲،۰
۳۸	۳۸،۰	۳۸،۰	۹۰،۰
۱۰	۱۰،۰	۱۰،۰	۱۰۰،۰
۱۰۰	۱۰۰،۰	۱۰۰،۰	

جدول ۴ - ۶ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب ایجاد اشتغال.

شکل ۴ - ۶ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب ایجاد اشتغال.

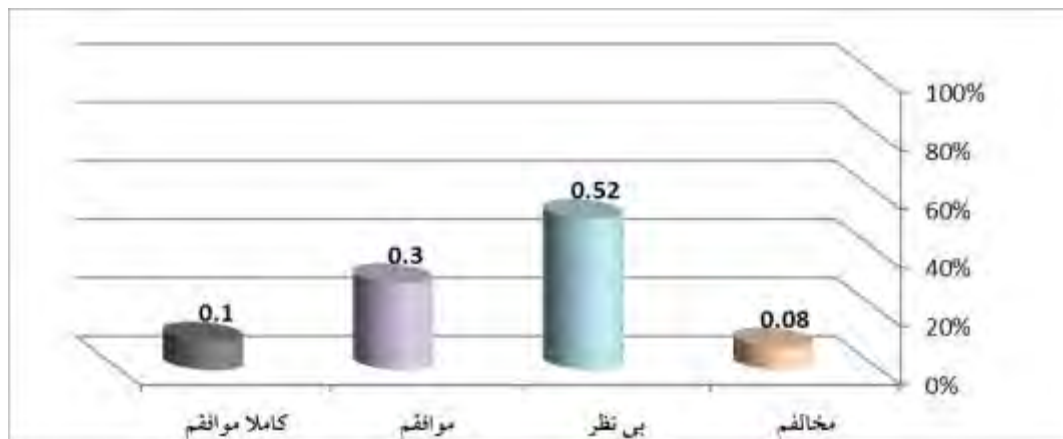
بررسی نظرات مددجویان بر حسب شاخص درآمد زایی:

نتایج شاخص ایجاد درآمد زایی از نگاه مددجویان نشان می دهد که ۴۰ درصد پاسخگویان معتقدند که فعالیت های کمیته امداد باعث درآمد زایی شده است، ۵۲ درصد نظر بینابین داشته و ۸ درصد اظهار داشته اند که باعث درآمد زایی نشده است. درآمد یکی از مهمترین نتایج اشتغال است و این دو با یک دیگر وابسته است و نگاهی که فردی دارای شغل باشد طبیعتا درآمد نیز خواهد داشت.

فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
۸	۸،۰	۸،۰	۸،۰
۵۲	۵۲،۰	۵۲،۰	۶۰،۰
۳۰	۳۰،۰	۳۰،۰	۹۰،۰
۱۰	۱۰،۰	۱۰،۰	۱۰۰،۰

جمع.	۱۰۰	۱۰۰،۰	۱۰۰،۰
------	-----	-------	-------

جدول ۴- ۷ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب درآمد زایی.

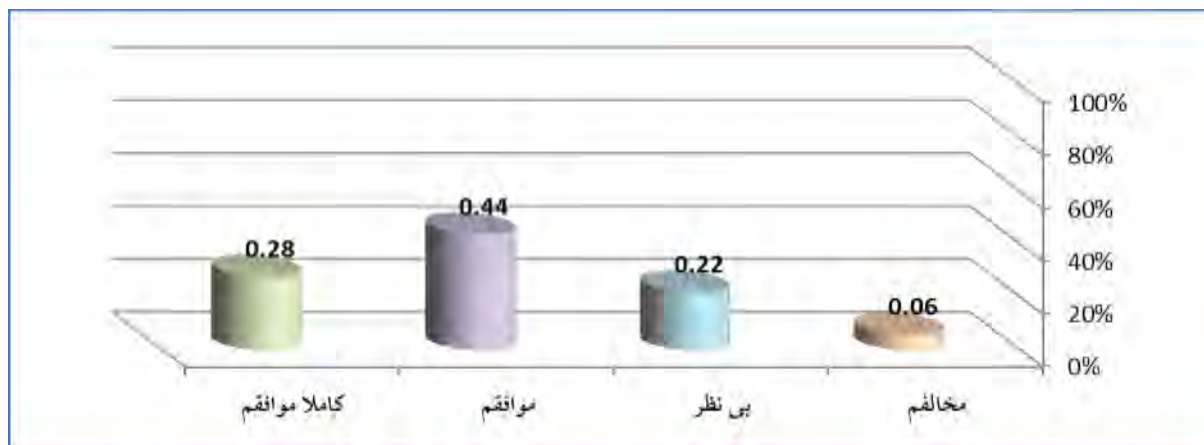
شکل ۴- ۷ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب درآمد زایی.

بررسی نظرات مددجویان بر حسب شاخص کاهش فقر :

نتایج شاخص کاهش فقر از نگاه مددجویان نشان می‌دهد که ۷۲ درصد پاسخگویان معتقدند که فعالیت‌های کمیته امداد باعث کاهش فقر شده است، ۲۲ درصد نظر بینابین داشته و ۶ درصد اظهار داشته‌اند که باعث کاهش فقر نشده است. فقر یکی از مهمترین چالشهای مهم جهان امروز است و اختصاص به نواحی روستایی ندارد ولی نسبت فقر در نواحی روستایی بیشتر است اکثر فقرا در این نواحی زندگی می‌کنند حداقل بخشی از فقر موجود در شهرها نیز منشأ روستایی دارد. فقر و بیشتر بودن نسبت افراد فقیر در روستاها نسبت به شهرها دلایل بسیاری دارد که سیاستهای دولت و مخصوصا عدم توزیع مناسب و برابر یارانه های پرداختی بین نواحی شهری و روستایی نیز در این روند تاثیر گذار بوده است.

مخالفم.	بی نظر.	موافقم.	کاملا موافقم.	جمع.
۶	۲۲	۴۴	۲۸	۱۰۰
۶،۰	۲۲،۰	۴۴،۰	۲۸،۰	۱۰۰،۰
درصد فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.	

جدول ۴- ۸ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش فقر.

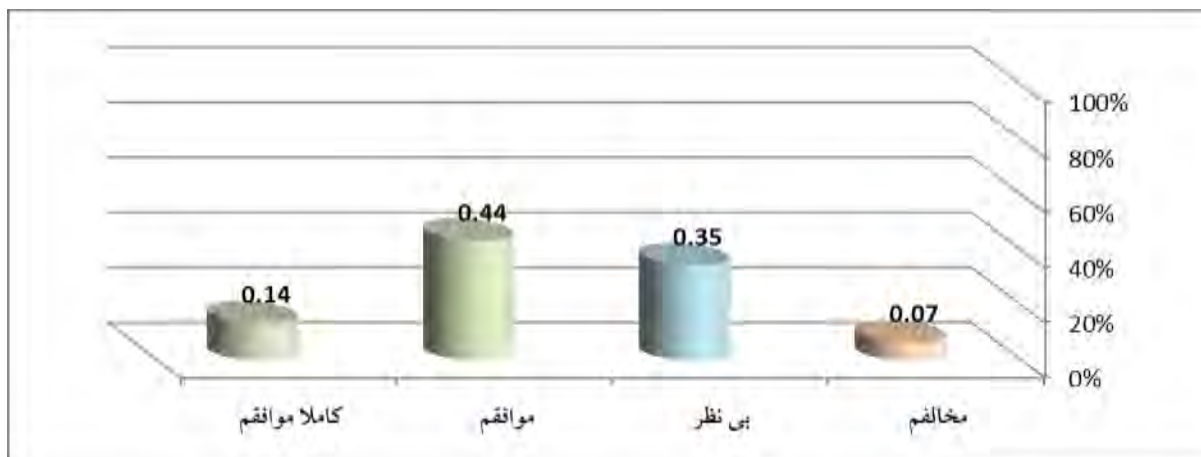
شکل ۴- ۸ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش فقر.

بررسی نظرات مددجویان بر حسب شاخص کاهش مهاجرت:

نتایج شاخص کاهش مهاجرت از نگاه مددجویان نشان می‌دهد که ۵۸ درصد پاسخگویان معتقدند که فعالیت‌های کمیته امداد باعث کاهش مهاجرت شده است، ۳۵ درصد نظرشان بینابین است و ۷ درصد اظهار داشته‌اند که باعث کاهش مهاجرت نشده است. کاهش سطح خدمات مسئله ای است که امروزه به دلیل کاهش رشد طبیعی جمعیت، تشدید مهاجرت، رشد منفی جمعیت و در نهایت کاهش آستانه های جمعیتی گریبانگیر بسیاری از روستاهای کشور شده است (رضوانی، ۱۳۸۸، ص ۱۸) در مجموع هر چند امروزه مازاد جمعیت در روستاها و در نتیجه مهاجرت از روستاها به شهرها امری بدیهی است، ولی مهاجرت بی رویه و بروز رشد منفی جمعیت در روستاها، موضوعی دیگر است. تعدیل، کنترل و بویژه سر ریز جمعیت روستاها موضوع بسیار مهمی است که تحقق آن فقط از طریق تهیه و اجرای برنامه های توسعه روستایی در سطح مختلف و در جهت برنامه های توسعه ملی امکان پذیر است.

فرآوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
مخالفم.	۷	۷,۰	۷,۰
بی نظر.	۳۵	۳۵,۰	۴۲,۰
موافقم.	۴۴	۴۴,۰	۸۶,۰
کاملاً موافقم.	۱۴	۱۴,۰	۱۰۰,۰
جمع.	۱۰۰	۱۰۰,۰	

جدول ۴ - ۹ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش مهاجرت.

شکل ۴-۹ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش مهاجرت

بررسی نظرات مددجویان بر حسب شاخص نگرش :

نتایج شاخص نگرش مددجویان نشان می‌دهد که ۸۴٫۵ درصد پاسخگویان نگرششان به فعالیت‌های کمیته امداد مثبت و کاملاً مثبت بوده است، ۸٫۲ درصد نگرشی بینابین دارند و ۷٫۲ درصد نگرششان به فعالیت‌های کمیته امداد منفی بوده است.

درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۷	۷٫۰	۷٫۲	۷٫۲	منفی
۸	۸٫۰	۸٫۲	۱۵٫۵	بینابین
۵۲	۵۲٫۰	۵۳٫۶	۶۹٫۱	مثبت
۳۰	۳۰٫۰	۳۰٫۹	۱۰۰٫۰	کاملاً مثبت
۹۷	۹۷٫۰	۱۰۰٫۰		جمع
۳	۳٫۰			بی جواب
۱۰۰	۱۰۰٫۰			جمع کل

جدول ۴-۱۰ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب شاخص نگرش

شکل ۴-۱۰۰ توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب شاخص نگرش

فرض‌های واریانس	مقدار آماره F	سطح معنی داری	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری Sig	تفاوت معنی میانگین	احتمال انحراف استاندارد	تفاوت میانگین‌ها با سطح
برابری واریانس‌ها	۴/۶۰۴	۰/۰۳۴	۰/۸۲۸	۹۸	۰/۴۱۰	۰/۰۶۴۰	۰/۰۷۷۳۴	اطمینان ۹۵٪
نابرابری واریانس‌ها					۰/۳۷۰	۰/۰۶۴۰	۰/۰۷۱۰۷	پایین‌تر بالاتر
				۸۷	۰/۹۰۱	۰/۰۶۴۰	۰/۰۷۷۲۲	
					۰/۲۱۷۵۱	۰/۰۶۴۰	۰/۰۷۱۰۷	

جدول ۴-۱۵ نتایج آزمون

با توجه به اینکه سطح معنی داری در آزمون فوق بالاتر از ۰/۰۵ (Sig = ۰/۴۱) است. بنابراین می‌توان گفت: این تفاوت میانگین‌ها تصادفی بوده و معنادار نمی‌باشد.

آزمون فرضیه‌ها:

فرضیه اول با توجه به اقدامات کمیته امداد در کاهش فقر روستایی و در نهایت توسعه روستایی به شرح زیر است
 ۱- به نظر می‌رسد بین فعالیتهای کمیته امداد با اشتغال زایی، افزایش درآمد و کاهش فقر روستایی در شهرستان رشتخوار رابطه وجود دارد.
 با توجه به اینکه فرضیه اول سه پارامتر، اشتغال زایی، افزایش درآمد و کاهش فقر روستایی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. بر اساس یافته‌های تحقیق و بررسی‌های انجام شده به بررسی هر یک از پارامترها به صورت جداگانه می‌پردازیم و پس از آن با جمع بندی نتایج حاصل از این سه پارامتر، مثبت یا منفی بودن این فرضیه را اثبات خواهیم کرد.

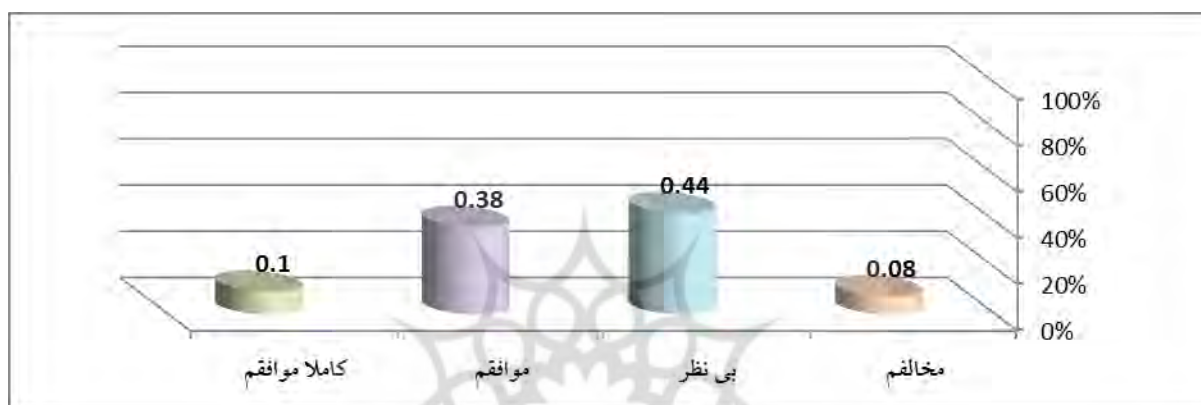
اشتغال زایی:

کمیته امداد امام خمینی نهادی برآمده از انقلاب اسلامی ایران و به فرمان امام خمینی به منظور رسیدگی به وضعیت معیشتی فقیران و بخصوص فقیران روستایی در اولین روزهای بعد از پیروزی انقلاب تاسیس گردید و مهم ترین رسالت خویش فقرزدایی و دستگیری از محرومان روستایی قرار داده است کمیته امداد تا چندی پیش، این وظیفه را با شناسایی نیازمندان و پرداخت مستمری به صورت ماهیانه انجام می‌داد ولی با توجه به شرایط کنونی کشور و وضعیت نابسامان بیکاری بخصوص در نواحی روستایی کمیته امداد سعی دارد تا با آموزش و ایجاد اشتغال و در نهایت خودکفا کردن خانوارهای تحت پوشش رسالت خود را ضمن حفظ کرامت انسانی مددجویان تحت پوشش به نحو بهتری انجام دهد و سالانه میلیاردها ریال صرف آموزش و ایجاد اشتغال برای خانوارهای تحت پوشش خود می‌کند در همین ارتباط نتایج بدست آمده از پرسشنامه‌ی مددجویان تحت پوشش بیانگر این مسئله است که اقدامات کمیته امداد در بحث اشتغال زایی مددجویان نواحی روستایی موفق عمل کرده است بر اساس نظر مددجویان مورد پرسش ۹۲ درصد از آنها معتقدند که کمیته امداد با اقدامات خود توانسته است باعث اشتغال زایی خانوارهای تحت پوشش گردد و تنها ۸ درصد از مددجویان مورد پرسش نظرشان نسبت با فعالیتهای اشتغال زایی کمیته امداد منفی بوده است.

درصد تجمعی.	درصد معتبر.	درصد فراوانی.	فراوانی.	
۸,۰	۸,۰	۸,۰	۸	مخالفم.
۵۲,۰	۴۴,۰	۴۴,۰	۴۴	بی نظر.
۹۰,۰	۳۸,۰	۳۸,۰	۳۸	موافقم.
۱۰۰,۰	۱۰,۰	۱۰,۰	۱۰	کاملا موافقم.
	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۰۰	جمع.

جدول ۵-۱- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب ایجاد اشتغال.

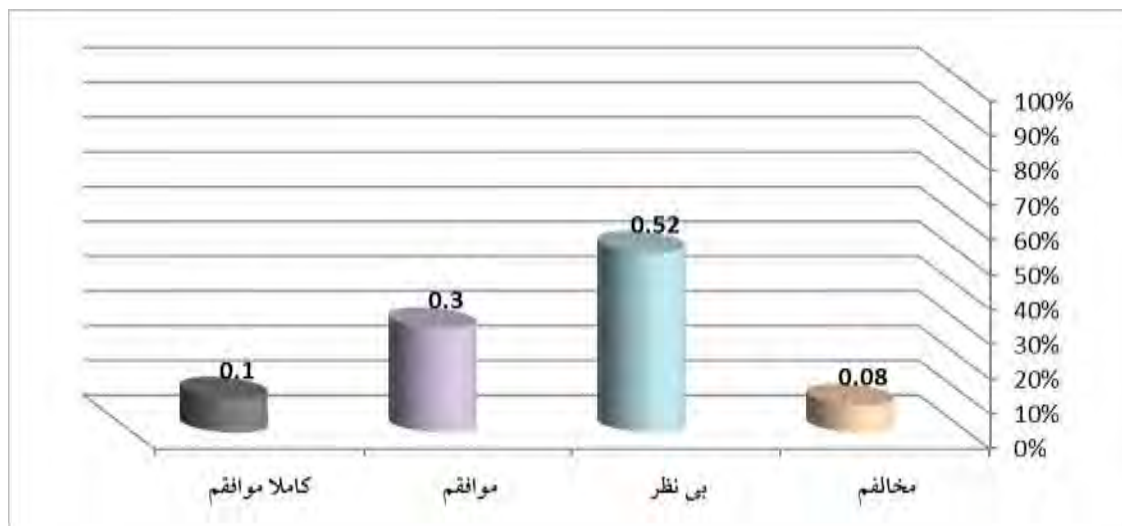
شکل ۵-۱- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب ایجاد اشتغال.

افزایش درآمد:

افزایش درآمد از مهمترین نتایج اشتغال زایی می باشد، البته باید به این نکته توجه داشت که کمیته امداد در حال حاضر علاوه بر ایجاد اشتغال و خودکفا کردن مددجویان تحت پوشش نیز با پرداخت مستمری ماهیانه به مددجویان تحت پوشش خود به افزایش درآمد این خانوارها کمک می کند. بر اساس یافته های تحقیق و بررسی های انجام شده و نتایج برگرفته از پرسش نامه مددجویان ۹۲ درصد از مددجویان تحت پوشش اظهار داشته اند که فعالیتها و اقدامات کمیته امداد توانسته است باعث افزایش درآمد خانوارهای تحت پوشش گردد.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	
۸,۰	۸,۰	۸,۰	۸	مخالفم
۶۰,۰	۵۲,۰	۵۲,۰	۵۲	بی نظر
۹۰,۰	۳۰,۰	۳۰,۰	۳۰	موافقم
۱۰۰,۰	۱۰,۰	۱۰,۰	۱۰	کاملا موافقم
	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۰۰	جمع

جدول ۵-۲- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب درآمد زایی.

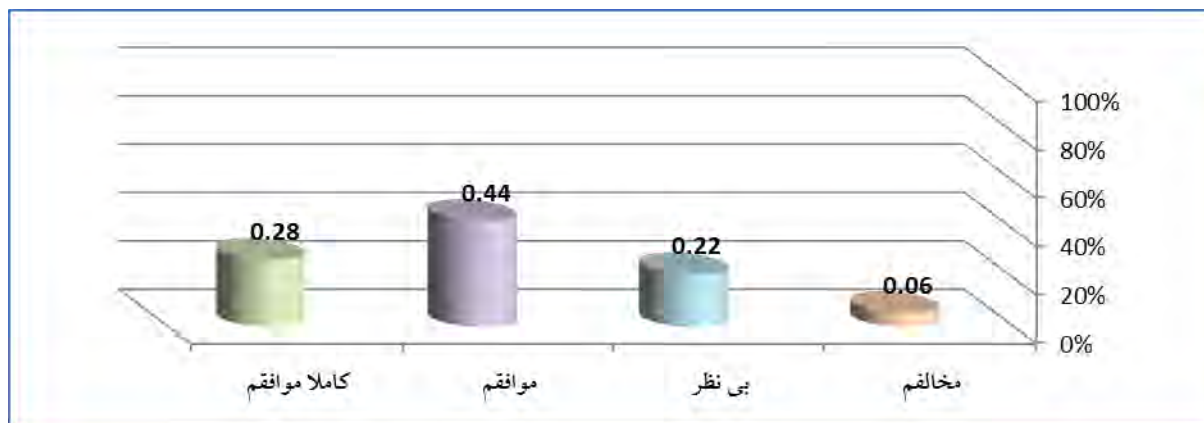
شکل ۵-۲- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب درآمد زایی.

کاهش فقر:

هر چند فقر پدیده ای چند بعدی است و ریشه در عوامل مختلفی دارد، ولی در جامعه روستایی از چنان گستردگی و عمقی برخوردار است که فقر و زندگی روستایی همزاد هم پنداشته می شوند، طبق آمار گزارش توسعه جهانی سال ۲۰۰۱ در سطح جهان ۱/۲ میلیارد نفر در شرایط فقر مطلق به سر می برند که سه چهارم از این جمعیت در نواحی روستایی زندگی می کنند، متأسفانه در کشور ما نیز اکثر جمعیت در نواحی روستایی زندگی می کنند و کمیته امداد نیز تمام سعی و توان خود را در کاهش این جمعیت فقیر بکار گرفته است و بر اساس یافته ها تحقیق و بررسی های انجام شده نتایج پرسشنامه ۹۴ درصد از مددجویان مورد پرسش قرار گرفته اظهار داشتند که اقدامات و فعالیتهای کمیته امداد در کاهش فقر روستایی تاثیر مثبت داشته است.

فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
۶	۶،۰	۶،۰	۶،۰
۲۲	۲۲،۰	۲۲،۰	۲۸،۰
۴۴	۴۴،۰	۴۴،۰	۷۲،۰
۲۸	۲۸،۰	۲۸،۰	۱۰۰،۰
۱۰۰	۱۰۰،۰	۱۰۰،۰	

جدول ۵-۳- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش فقر.

شکل ۵-۳- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش فقر.

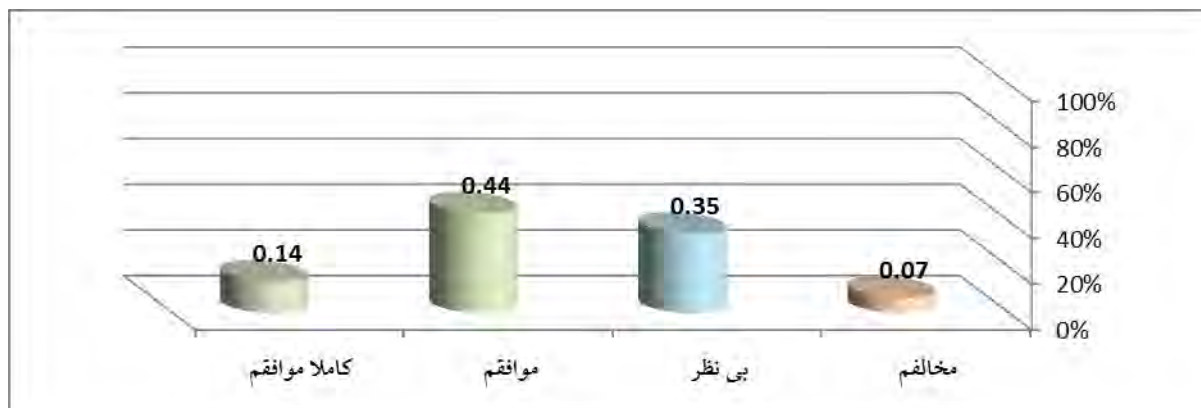
با توجه به سه پارامتر بررسی شده در فرضیه اول ۹۲/۶ درصد از مددجویان مورد پرسش معتقدند که اقدامات کمیته امداد توانسته است در اشتغال زایی، افزایش درآمد و در نهایت کاهش فقر روستایی موفق عمل کند. فرضیه دوم با توجه به اهداف تحقیق به صورت زیر مطرح می شود. به نظر می رسد بین فعالیتهای کمیته امداد با کاهش مهاجرتهای روستایی - شهری شهرستان رشتخوار رابطه مثبت وجود دارد.

مهاجرت

هنگامی که شخص یا گروهی از موطن اصلی خود به طور موقت یا دائم به منطقه دیگری سفر کند و در آنجا اقامت نماید، مهاجرت اتفاق افتاده است. مهاجرت روستاییان به شهرها دارای دو بعد عمده است؛ بعد اول رشد بی رویه جمعیت و در نتیجه حدوث جمعیت مازاد در روستا می باشد. (مهدوی، ۱۳۸۰، ص ۱۳۶) و مهم ترین علل مهاجرت روستاییان به نواحی شهری عامل اقتصادی است و عدم سرمایه کافی و نبود مهارت و متولی در نواحی روستایی منجر به مهاجرت روستاییان به خصوص اقشار فقیر و نیازمند به نواحی شهری می گردد و کمیته امداد به عنوان نهادی که وظیفه رسیدگی به امور محرومین و اقشار نیازمند روستایی را بر عهده دارد سعی دارد با کارآموزی و آموزش مهارت‌های شغلی و در اختیار گذاشتن سرمایه و امکانات اولیه اشتغال به خانوارهای تحت پوشش گوشه ای از مشکل اشتغال را در نواحی روستایی حل کند و هنگامی که اشتغال ایجاد گردد مهاجرت به نواحی شهری کاهش پیدا خواهد کرد. در حال حاضر از جمعیت ۵۷۰۰۰ نفری شهرستان رشتخوار بیش از ۴۶۰۰۰ هزار نفر در نواحی روستایی سکونت دارند که کمیته امداد با شناسایی و تحت پوشش قرار دادن فقیرترین اقشار روستایی سعی در کاهش فقر روستایی و ایجاد اشتغال برای این قشر از روستاییان دارد، بر اساس یافته های تحقیق و بررسی های انجام شده و نتایج پرسشنامه ۹۳ درصد از پاسخگویان معتقدند که اقدامات کمیته امداد امام خمینی در نواحی روستایی شهرستان رشتخوار باعث کاهش مهاجرت گردیده است.

فرآوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
مخالفم.	۷	۷,۰	۷,۰
بی نظر.	۳۵	۳۵,۰	۴۲,۰
موافقم.	۴۴	۴۴,۰	۸۶,۰
کاملاً موافقم.	۱۴	۱۴,۰	۱۰۰,۰
جمع.	۱۰۰	۱۰۰,۰	

جدول ۵-۴ - توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش مهاجرت

شکل ۵-۴ - توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب کاهش مهاجرت.

فرضیه سوم با توجه به اهداف تحقیق به صورت ذیل مطرح می گردد.
به نظر می رسد افراد تحت پوشش کمیته امداد شهرستان رشتخوار نگرش مثبتی به عملکرد این نهاد داشته باشند.

نگرش مددجویان:

نگرش مددجویان بر اساس عملکرد کمیته امداد امام خمینی در پارمترهای مختلفی همچون، اشتغال زایی، درآمدزایی، کاهش فقر، کاهش مهاجرت‌های روستا به شهر انجام گرفته است که بر اساس یافته های تحقیق و بررسی های به عمل آمده و نتایج پرسشنامه ۹۲/۷ درصد مددجویان مورد پرسش اظهار داشته اند نسبت به اقدامات کمیته امداد در نواحی روستایی شهرستان رشتخوار نگرش مثبتی دارند و بر این باورند که کمیته امداد توانسته است در رسالت خود که همانا کاهش فقر روستایی می باشد موفق عمل کرده است.

فراوانی.	درصد فراوانی.	درصد معتبر.	درصد تجمعی.
۷	۷,۰	۷,۲	۷,۲
۸	۸,۰	۸,۲	۱۵,۵
۵۲	۵۲,۰	۵۳,۶	۶۹,۱
۳۰	۳۰,۰	۳۰,۹	۱۰۰,۰
۹۷	۹۷,۰	۱۰۰,۰	
۳	۳,۰		
۱۰۰	۱۰۰,۰		

جدول ۵-۶ - توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب شاخص نگرش.

شکل ۵-۵- توزیع نظرات پاسخگویان بر حسب شاخص نگرش

نتیجه گیری:

فقر از مهم‌ترین مسائل و دردهای جوامع بشری است و قسمت بزرگی از تلاش‌های انسان و جوامع و مکاتب در مبارزه با این مشکل خلاصه می‌شود. کارشناسان مسائل اجتماعی گسترش ناهنجاریهای تشویش‌خاطر، انحرافات اخلاقی، ناامیدی و از دست رفتن نیروهای پر توان و خلاق را از مهم‌ترین مسائل فقر می‌دانند. فقر و بیکاری دو پدیده شومی هستند که حضورشان در جامعه باعث آفت‌ها و معضلات دیگری است.

مشکل معیشتی، بیکاری و مهاجرت بی رویه و فقر و تنگدستی مردمان از جمله مسائلی است که همیشه مورد توجه مسئولان و مدیران جمهوری اسلامی بوده و در این خصوص اقداماتی صورت گرفته است ولی این اقدامات در شرایط کنونی که خیل جوانان جویای کار افزایش می‌یابد، کافی و کارساز نبوده و حل این معضلات نیازمند شناخت ریشه‌ها و برنامه ریزی دقیق، تعریف و تدوین راهکارهای نامناسب، تجویز همه امکانات و عوامل کارساز است. استفاده از تجارب و توانمندی‌های تمام دستگاه‌های اجرایی نهادهای عمومی دستگاه‌های مردمی خصوصاً در مواردی با اشتیاق و آمادگی آنها برای نقش‌پذیری مسئولانه همراه باشد عوامل موثر و راهکارهای مفید به نظر می‌رسد. از مهم‌ترین عوامل ایجادکننده فقر و محرومیت، بیکاری و عدم پوشش کامل نظام‌های تامین اجتماعی می‌باشد. کمیته امداد امام خمینی بزرگ‌ترین نهاد حمایتی کشور بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در کشور تاکنون می‌باشد، که مسئزلیت رسیدگی به امور محرومان و نیازمندان تحت پوشش خود را برعهده دارد که اشتغال و خود کفایی این خانوارها سرلوحه کار خود قرار داده است. اکثر خانواده‌های تحت پوشش این نهاد به جهت نیاز مالی و نداشتن سرمایه، عدم آشنایی با حرفه مناسب نمی‌توانند از توان در جهت کسب درآمد و تامین مخارج به طور صحیح استفاده کنند لذا به منظور حفظ کرامت انسانی و منزلت این افراد و خانوارهای تحت پوشش نجات آن‌ها از فقر و ارتقاء توان مادی و معنوی این افراد برای ادامه زندگی آبرومند اجرای طرح‌های خود کفایی و خود اشتغالی باید در راس برنامه‌های حمایتی کمیته امداد قرار بگیرد.

جهت‌گیری‌های انقلاب اسلامی و تأکیدی که طی چند دهه‌ی گذشته بر کاهش فقر وجود داشته مبنای اقدامات و عملیات گسترده‌ای از سوی دولت بوده است که عمدتاً به مشکل توسعه‌ی روستایی، ایجاد زیر بناها و پوشش حمایتی گسترده از خانواده‌های فقیر نمود یافته است ولی آمارها نشان می‌دهد که علی‌رغم اجرای برنامه‌ی توسعه، سیاست‌های کاهش فقر به صورت یک برنامه‌ی استراتژیک و پایدار در طول برنامه‌های توسعه‌ای به کار گرفته نشده است و شاهد کاهش پایدار فقر نبوده ایم چنین عملکردی در زمینه‌ی برنامه‌های توسعه را می‌توان به دلایل متعددی از جمله توزیع نامتناسب منابع عملکرد نامطلوب اقتصاد کشور و فقدان یک برنامه استراتژیک و کامل فقرزدایی و عدم وجود حمایت‌های اجرایی لازم نسبت داد.

در حقیقت فقیران از فرصت مادی برای انجام رساندن و حتی تعقیب اهداف خود برخوردار نیستند. کما اینکه فقرا توانایی بالای خود به هنگام بهبود در فرصت‌های اقتصادی را نشان داده‌اند. از بین رفتن فقر مستلزم تغییر موفقیت نسبی فقیر و طبعاً حمله به نابرابری از طریق انتقال اصلی قدرت و منابع است و این متضمن تغییر در ساخت اساسی اقتصادی است که نابرابری ایجاد

کرده است. یعنی اگر قرار است نابرابری کاهش یابد باید تغییراتی یا مداخله‌ای در ساخت اقتصادی که آن را به وجود آورده صورت پذیرد.

نباید به فقرا به عنوان فقیر نگریست و بدین وسیله پدیدایش و شدت فقر را افزایش داد بلکه باید با مشارکت دادن آنان در امور به ویژه در تصمیم‌گیری‌های مربوط به خود در عالم و فقر آنان سهیم شد با آنان و از زاویه دید آنان به رفع محرومیت‌هایشان اقدام نمود. آنچه به طور مشخص از کمیته امداد امام خمینی (ره) می‌بینیم کمک‌ها و پرداخت‌های مستقیم است و حال آنچه فقرا به آن نیاز دارند سرمایه‌گذاری‌ها و پروژه‌هایی بنیادی است مشخصاً فعالیت‌های کمیته امداد زمانی باعث کاهش فقر می‌شود که با سیاست‌های دستیابی فقرا به کار مناسب، محصول، عوامل بازار و کاهش محرومیت‌های فردی همراه باشد؛ لذا پیشنهاد می‌شود سه اقدام ضروری و مهم در زمینه‌های انجام گیرد که شامل افزایش عوامل تولیدی، تامین خدمات اجتماعی و سمت دادن جریان‌های درآمد به گروه‌های فقیر جامعه می‌باشد، چرا که نقش فعالیت‌ها و درآمدهای کارآفرینی در فقر زدایی چشم‌گیر است و امروزه به عنوان راهبرد عملی شناخته می‌شود. از آنجا که فقرا فاقد سرمایه نقدی هستند باید اعتبارات مناسب در اختیار آنان قرار گیرد و آنچه مهم است این است که در کنار سرمایه باید خدمات کارشناسی، آموزشی و انگیزشی همچنین ایجاد زمینه‌های دسترسی مناسب بازار فروش محصولات ارائه گردد. از جمله اقدامات اساسی و در خور تحسین کمیته امداد، تامین هزینه‌های تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان تحت پوشش این نهاد است. اما آنچه مهم است عنایت و حمایت از این افراد پس از تحصیلات و به کارگیری آن‌ها در حوزه‌های مورد نیاز متناسب با رشته تحصیلی آنان است و در این زمینه باید نهاد سازی شود و به طور جدی ویژه از این افراد سختی دیده و تلخی کشیده حمایت گردد.

خوشبختانه اقداماتی که در سال‌های اخیر از طرف دولت و شخص رئیس‌جمهور محترم آقای احمدی نژاد برای محرومیت زدایی و کاهش فاصله طبقاتی انجام پذیرفته و نتایجی نیز حاصل شده، به نظر می‌گردد اگر تلاش‌ها مضاعف گردد و نهادهای گوناگون دست اندر کار با این انگیزه دست به دست هم دهند و بخواهند فقر زدایی کنند این مهم میسر خواهد شد بدیهی است نقش کمیته امداد در این زمینه بسیار چشمگیر است و می‌تواند به عنوان نهادی پیشرو و هدایت کننده نقش بارزی در جهت دانش نیرو و امکانات سایر نهادها به سمت فقر زدایی و توجه به محرومان و مستضعفان جامعه داشته باشد.

به طور مختصر در شهرستان رشتخوار خانواده‌های زیادی در فقر و طبقه تعریف در فقر مطلق به سر می‌برند که با دستگیری و حمایت کمیته امداد توانسته اند به روال زندگی طبیعی خود برگردند و در مواردی اقتصاد خانواده رونق گرفته و از فقر فاصله گرفته‌اند مخصوصاً با تهیه جهیزه برای دختران و تامین هزینه تحصیل فرزندان خانواده‌های نیازمند کمک شایان توجه به این خانواده‌ها شده است. آن روی سکه را این طور خلاصه کرد که اگر کمیته امداد امام خمینی (ره) و حمایت این نهاد از فقرا نبود امکان زندگی عادی برای خانواده‌ها وجود نداشت و هیچ معلوم نبود چه به روزگار این افراد بی‌می‌آمد. از این رو نگرش‌های افراد به این نهاد مثبت و متعالی است زیرا به عین شاهد تلاش‌ها و خدمات این نهاد زحمتکش و مفید می‌باشد.

ارائه راهکارها و پیشنهادات:

به منظور استفاده حداکثری و بهینه از توانهای کمیته امداد امام خمینی در شهرستان رشتخوار و کاهش فقر روستایی توسط این نهاد حمایتی، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد.

- ۱ - تاکید جدی و مضاعف بر آموزش مشاغل زود بازده و کم سرمایه توسط کمیته امداد به مددجویان تحت پوشش
- ۲ - ایجاد کارگاه‌های زودبازده که نیاز به سرمایه کمی دارد توسط کمیته امداد امام خمینی جهت ایجاد اشتغال برای مددجویان جویای کار
- ۳ - محدود کردن پرداخت مستمری ماهیانه به مددجویان تحت پوشش و خودکفا کردن آنان از طریق حرفه آموزی و ایجاد اشتغال برای مددجویان تحت پوشش که علاوه بر از بین بردن روحیه تنبلی پروری باعث احیا عزت نفس و حفظ کرامت انسانی مددجویان تحت پوشش گردد.

- ۴ - تعریف و اجرای یک برنامه مشخص جهت شناسایی محرومین واقعی و مستحق و ساماندهی حمایتها از آنان توسط مشخص کردن استعدادها و امکانات هر یک از خانوارهای تحت پوشش
- ۵ - انعطاف پذیری قوانین موجود در کمیته امداد امام خمینی.
- ۶ - کمیته امداد امام علاوه بر مددجویان تحت پوشش خود باید برای جلوگیری از مهاجرت جوانان روستایی به عنوان نیروی کارآمد و فعال روستاها به نواحی شهری این قشر را نیز مورد حمایتهای اشتغال زایی خود قرار دهد تا بتواند با ایجاد اشتغال برای جوانان جویای کار باعث کاهش مهاجرت روستاییان به نواحی شهری گردد.
- ۷ - شناسایی استعدادهای درخشان در خانواده های تحت پوشش و حمایت فرهنگی از آنها برای رشد و شکوفایی فرزندان مستعد و ناتوان از نظر مالی تا شرایط برابر برای ادامه تحصیل داشته باشند.
- ۸ - مشخص کردن یک متولی خاص توسط دولت تا از تداخل وظایف و به هدر رفتن سرمایه و امکانات کشور جلوگیری شود.
- ۹ - ایجاد مشاغل در نواحی روستایی با توجه به استعدادها و امکانات هر روستا

فهرست منابع و مآخذ

- آسایش حسین، مشیری سید رحیم (۱۳۸۱) روش شناسی و تکنیک های تحقیق علمی در علوم انسانی با تاکید جغرافیا، تهران، سمت.
- آسایش حسین (۱۳۷۲) جایگاه مطالعات روستایی در برنامه ریزی توسعه روستاها، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۳۰ -افراخته، حسن (۱۳۷۵) فقر روستایی، عوامل و راه حل ها، مطالعه موردی: روستاهای پایکوهی غرب گیلان، اهنامه علمی توسعه روستایی جهاد، شماره ۱۹۰-۱۹۱
- ادیبی سده، مهدی (۱۳۷۵) بر شمردن عوامل ایجاد فقر و تعیین سهم هر کدام، مجموعه مقالات گردهمایی بررسی مسئله فقر و فقر زدایی، جلد اول.
- امداد پژوهان - فصلنامه اطلاع رسانی، تحلیلی، آموزشی کمیته امداد امام خمینی - سال دوم، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۳
- امداد پژوهان - فصلنامه اطلاع رسانی، تحلیلی، آموزشی کمیته امداد امام خمینی - سال دوم، شماره ۵، بهار ۱۳۸۳
- امداد پژوهان - فصلنامه اطلاع رسانی، تحلیلی، آموزشی کمیته امداد امام خمینی - سال سوم، شماره ۱۱ و ۱۲ - پاییز و زمستان ۱۳۸۴
- امداد پژوهان - فصلنامه اطلاع رسانی، تحلیلی، آموزشی کمیته امداد امام خمینی - سال پنجم، شماره ۱۸، تابستان ۱۳۸۶
- امداد پژوهان - فصلنامه اطلاع رسانی، تحلیلی، آموزشی کمیته امداد امام خمینی - سال سوم، شماره ۱۰، بهار ۱۳۸۴
- ازکیا مصطفی - جامعه شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی در ایران - انتشارات اطلاعات - ۱۳۷۰
- ازکیا مصطفی - مقدمه ای بر جامعه شناسی توسعه روستایی - انتشارات اطلاعات - ۱۳۷۰
- پژویان جمشید (۱۳۷۴) شناسایی و حمایت از اقشار آسیب پذیر، معاونت اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- پژویان جمشید (۱۳۷۵) فقر، خط فقر و کاهش فقر، مجموعه مقالات گردهمایی بررسی مساله فقر و فقر زدایی، جلد اول.
- پروین، سهیلا (۱۳۷۰) زمینه های اقتصادی فقر در ایران، پایان نامه دوره دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.
- تقوی، نعمت الله (۱۳۷۱) مهاجرت های روستایی - شهری، تبریز: انتشارات ستوده.
- جزایری، ادریس، محی الدین عالمگیر و ترازو پانوکیو. «دنیای روستاییان فقیر» ترجمه ابراهیم عقبری. مجموعه مقالات فقر و روستا، مجموعه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۷، ۱۳۷۳
- جمعه پور، محمود (۱۳۸۷) مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی: دیدگاهها و روشها، سمت.
- چمبرز رابرت - اولویت بخشی به فقرا - ترجمه مصطفی ازکیا - انتشارات دانشگاه تهران - ۱۳۷۶
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۳) شناخت عوامل فقر خانواده های تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، تهران: انتشارات کمیته امداد.

- حاجعلی فرد، حسن (۱۳۷۵) اندازه گیری فقر و شناسایی ویژگی های خانوارهای زیر خط فقر، مجموعه مقالات گردهمایی بررسی مساله فقر و فقر زدایی، جلد اول.
- حسین غفرانی و دیگران (۱۳۸۲)، گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۰۳، موسسه فرهنگی ابن سینای بزرگ تهران.
- حافظ نیا محمدرضا (۱۳۸۳) مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، سمت.
- داداش زاد، نوروز (۱۳۶۹) بررسی ریشه های فقر و آثار آن در ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده اقتصاد دانشگاه ایران.
- رضوانی، محمد رضا (۱۳۸۸) مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، نشر قومس.
- رئیس دانا، فریبرز (۱۳۸۰)، بررسی هایی در آسیب شناسی اجتماعی در ایران، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران.
- رئیس دانا، فریبرز و دیگران (۱۳۷۹)، فقر در ایران، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران.
- راولیون، مارتین (۱۳۷۶) مقایسه فقر، وزارت جهاد سازندگی، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی، تهران.
- زاهدی مازندرانی، محمد جواد، ابراهیم زاهدی عبیری، «روستاییان فقیر و آسیب پذیر» فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد کشاورزیو توسعه، ویژه نامه فقر و آسیب پذیری روستایی، سال چهارم، تابستان ۱۳۷۵
- سام آرام، عزت الله، عوامل موثر بر توسعه روستایی، فصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۶
- سازمان بهزیستی کشور - مجموعه مقالات اولین سمینار فقر و فقر زدایی
- سازمان برنامه و بودجه - گزارش طرح فقر زدایی در کشور - تهران - سازمان برنامه و بودجه - ۱۳۷۵
- سالنامه آماری کمیته امداد امام خمینی استان خراسان رضوی ۱۳۸۷
- سازمان برنامه و بودجه - برآورد حجم فقرا در جامعه - انتشارات سازمان برنامه و بودجه ۱۳۷۴
- سازمان برنامه و بودجه (۱۳۷۵). گزارش طرح فقر زدایی در کشور، تهران، سازمان برنامه و بودجه ایران
- سازمان بهزیستی کشور (۱۳۶۹). مجموعه مقالات اولین سمینار فقر و فقر زدایی
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، برنامه مبارزه با فقر و افزایش درآمد خانوارهای کم درآمد (فقر نسبی به انضمام متن مصوبه، مهرماه، ۱۳۷۹)
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور (۱۳۸۴) اولین گزارش ملی اهداف توسعه هزاره جمهوری اسلامی ایران، موزه و انتشارات مرکز مدارک علمی.
- سازمان برنامه و بودجه (۱۳۷۸) اولین گزارش ملی توسعه انسانی جمهوری اسلامی ایران، تهران.
- ستوده، هدایت الله (۱۳۷۸)، آسیب شناسی اجتماعی، انتشارات آوای نور، چاپ پنجم، تهران.
- سن، آماریتا (۱۳۸۲). توسعه به مثابه آزادی، ترجمه حسین راغفر، تهران: کویر.
- سعیدی عباس (۱۳۷۹)، مبانی جغرافیای روستایی، سمت.
- شاه ولی کوه شوری علی - بررسی کارکرد طرح شهید رجایی در کمیته امداد نمونه موردی استان چهار محال بختیاری - ۱۳۷۶
- شیدائی آشتیانی کاظم - مقاله بررسی پدیده فقر و علت بروز آن - ابان ماه ۱۳۸۸
- طالب، مهدی (۱۳۷۶) مدیریت روستایی در ایران، دانشگاه تهران، چاپ دوم.
- عظیمی (آرایی)، حسین (۱۳۸۳)، مدارهای توسعه نیافتگی ایران در اقتصاد ایران، نشدنی.
- عمادی حسین. «اولویت بخشی به روستاییان فقیر در فرایند توسعه روستایی»، گزارشی از سفر سه روزه پروفیسور چمبرز به ایران، فصلنامه روستا و توسعه، سال اول، شماره ۱، ۱۳۷۳
- فروزنده لطف الله - بررسی اثرات فرهنگی - اقتصادی طرح خود کفایی بر خانواده های تحت پوشش کمیته امداد امام - ۱۳۷۷
- کمیته امداد امام خمینی - گزارشهای اماری در سالهای مختلف
- کوزر لوییس (۱۳۷۰). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران، انتشارات علمی.

- کاویانی محمد رضا و علیجانی بهلول (۱۳۷۶) مبانی آب و هوا شناسی، انتشارات سمت تهران، چاپ هفتم.
- کاوسی، شراره، قلمزن نیکو، کاملیا (۱۳۸۳)، فقر، توزیع درآمد و رفتار مصرفی خانوارهای استان گیلان، ۱۳۷۴-۱۳۸۰ سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان.
- گالبرایت جان کنت - طبیعت فقر توده ای - ترجمه کورش زعیب - تهران - انتشارات همتا - اسفند ۱۳۶۰
- موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی (۱۳۸۱) فقر و شکاف اجتماعی، دفتر دوم از مجموع گزارش های همایش چالش ها و چشم اندازهای توسعه ایران.
- مهدوی، مسعود (۱۳۸۰) مقدمه ای بر جغرافیای روستایی ایران، سمت.
- مینویی، طیبه (۱۳۷۵) گزارشی از گردهمایی بررسی مسئله فقر و فقر زدایی، جلد اول.
- مرکز آمار ایران سالنامه های آماری کشور در سالهای مختلف
- مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۷۴) جغرافیای اقتصادی ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد)
- مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۸۲) برنامه ریزی روستایی با تاکید بر ایران، جهاد دانشگاهی، چاپ سوم، مشهد.
- مهندسین مشاور DHV از هلند (۱۳۷۱)، رهنمودهایی بر برنامه ریزی مراکز روستایی، مترجم: سید جواد میر و همکاران، انتشارات روستا و توسعه، شماره ۱۰
- مشیری سید رحیم (۱۳۸۵) جغرافیای کوچ نشینی، سمت.
- نجفی غلامعلی - فقر امنیت غذایی و جامعه روستایی - فصلنامه علمی - پژوهشی اقتصاد کشاورزی - ویژه نامه فقر و آسیب پذیری روستایی - سال چهارم - تابستان ۱۳۷۶.
- وزینکی ویلبر (۱۳۷۰) مقدمه ای بر جغرافیای جمعیت، ترجمه فیروز جمالی، انتشارات سمت.
- ولایتی سعیدالله و توسلس سعید (۱۳۷۰) منابع و مساول اب استان خراسان، انتشارات آستان قدس رضوی.
- هیر دیوید ام (۱۳۸۰)، جامعه و جمعیت، ترجمه یعقوب فروتن، انتشارات دانشگاه مازندران.
- A Manual for evaluation targeted poverty alleviation program (۲۰۰۰). New York, United Nations
- Alcock, Pete. (۱۹۹۷) poverty and state support. New York: Longman.
- Bernstein, Basit. (۱۹۹۷) Linguistic codes, Hesitation phenomena and intelligence, in Evertt T. Keach, Jr, Robert Futon and William E. Gardner. Education and social crisis. New York: Wiley
- Davis, Allison (۱۹۹۸) social class influence upon Learning. Cambridge.
- Duhan, A. (۱۹۹۳) social exclusion an alternative concept for deprivation.
- Hamilton, Malcolm and Maria Hirsowicz. (۱۹۹۷) class and inequality in pre-industrial, capitalist societies. New York.
- Schiller, Bradley R. (۱۹۹۰) the economics of poverty and Discrimination. Englewood cliffs, N. J; prentice-hall.
- Thorns, D. (۲۰۰۲) the transformation of cities urban theory and urban life. London: palgrave.
- Townsend, P. (۱۹۹۹) poverty in the United Kingdom, London: penguin.
- Waxman, Chaim. (۱۹۹۳) I. the stigma of poverty. U.S.A; Pergamon press.
- World Bank. (۲۰۰۲). A sourcebook for poverty reduction strategies/edited by Jeniklugman, Washington, D.C
- Globalization and liberalization: effects of international economic relations on poverty (۱۹۹۶) New York, UNCTAD.
- Chambers, R. and G. Conway. Sustainable Rural Livelihoods practical concepts for the ۲۱ st century, IDS Discussion ۲۹۶. IDS, University of Sussex, Brighton, UK.

Shiller, Bradley R (۲۰۰۱) (the economics of poverty and discrimination) Prentice Hall, Jersey, NJ, ed.

Stephan, F.A (successful program helping empower rural families Towards self-reliance), journal of Extension, February, Vol. ۳۹, No.۱, ۲۰۰۱.

Schneider, H. participatory Governance: the Missing link for poverty Reduction, policy brief No. ۱۷, Paris, OECD Development center, ۱۹۹۹

Pearl, R. (۲۰۰۰). Sustainable livelihood approaches in operation: A Gender perspective. International Associates for Development, November, ۲۰۰۰, New York, American.

